

Verksamhetsrapport 2014

Foto: Timanställd tvätteriarbetare Tiruppur Indien

Sammanfattning

Sedan 2010 samarbetar samtliga regioner och landsting med att ställa och följa upp sociala krav i upphandling. Under år 2014 har det nationella arbetet fokuserat på verksamhetsutveckling och avtalsuppföljning av de sociala krav vi ställer i upphandlingar. Fyra landsting och regioner har genomfört uppföljningar inom avtalsområdena; textilier, handskar, instrument och läkemedel. Inom riskområdena handskar och instrument har leverantörernas självskattning utvärderats och beslut har därefter fattats om att gå vidare och göra revisioner på plats hos två leverantörer. Inom riskområdet textilier har en revision på plats i Kina genomförts och rapporten kommer att publiceras i början av 2015. Inom området läkemedel pågår processen med att utvärdera leverantörernas självskattning. Vi har också följt upp externa uppgifter om överträdelser hos leverantörer. Under året har dialog förts med Dell, GlaxoSmithKline och Onemed.

En viktig del i det nationella arbetet är också det proaktiva arbetet med att informera leverantörer. Via branschorganisationen SwedishMedtech har en leverantörsutbildning genomförts under året.

Inom ramen för verksamhetsutveckling och ökad effektivisering har det interna riskarbetet genomlysts och beslut har fattats om hur vi identifierar inom vilka produkt- och tjänsteområden vi bör ställa speciella krav. Under året togs en ny process för revision fram som har lanserats hos alla landsting. En ny broschyr har lanserats för att underlätta arbetet med att föra ut information om det nationella arbetet. Slutligen har samarbetet med Norge och FN fortsatt och under året tecknades ett samverkansavtal med Hälso-Sör Öst för att ytterligare förstärka vårt samarbete.

INNEHÅLL

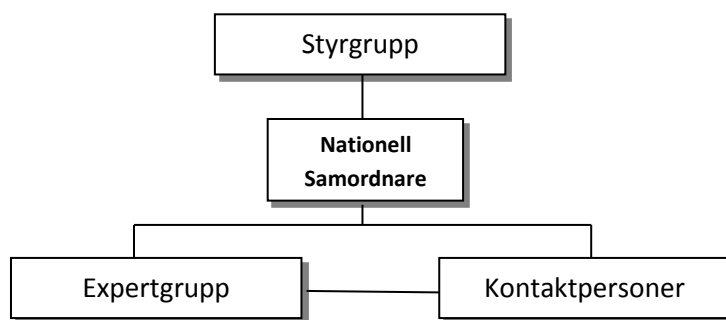
Vårt uppdrag	4
Vår organisation och finansieringsmodell	4
Verksamheter under 2014.....	5
<i>Uppförandekod för leverantörer</i>	5
<i>Avtalsuppföljning</i>	5
<i>Verksamhetsutveckling</i>	9
<i>Kommunikation</i>	9
<i>Samarbeten</i>	10
<i>Övriga aktiviteter</i>	10
Ekonomi	12

Vårt uppdrag

Sedan 2010 samarbetar samtliga regioner och landsting med att utveckla metoder för att ställa och följa upp sociala krav vid upphandling. Varje år omsätter landsting och regioner cirka 120 miljarder kronor vid inköp av produkter och tjänster. En stor del av det som köps in framställs av underleverantörer i fattiga länder där riskerna är höga att mänskliga rättigheter och trygga arbets- och levnadsvillkor åsidosätts. Det är viktigt för oss att bedriva vår verksamhet så att den främjar en hållbar utveckling. I enlighet med det ska vi verka för att de varor och tjänster som köps in är framställda under hållbara och ansvarsfulla förhållanden.

Vår organisation och finansieringsmodell

Stockholms Läns Landsting, Västra Götalandsregionen samt Region Skåne bidrar med en fast avgift om 300 000 kr/år medan övriga landsting bidrar med en finansiering baserad på befolkningsunderlag i respektive landsting/region. För närvarande 25 öre per invånare. Den totala budgeten för det nationella arbetet uppgår till två miljoner kronor. Nedan följer organisationsschema för det nationella arbetet.

Figur 1: Organisationsschema bestående av en styrgrupp, nationell samordnare, expertgrupp bestående av 8 personer samt kontaktpersoner som finns vid varje landsting. Kontaktuppgifter hittas under www.hallbarupphandling.se.

Verksamheter under 2014

Nedan följer en sammanfattning över årets målområden samt de aktiviteter som har genomförts.

Uppförandekod för leverantörer

Landstingens och regionernas gemensamma uppförandekod för leverantörer uppdaterades 2013. Den uppdaterade koden har kommunicerats till alla landsting och regioner och under 2014 har samtliga 21 landsting och regioner samt Varuförsörjningen antagit koden. Parallellt har de sociala kontraktsvillkoren uppdaterats och även översatts till engelska.

Under 2014 har vi sett över hur vi arbetar med risk i relation till våra upphandlingsområden. En stor del av det som köps in framställs av underleverantörer i fattiga länder där riskerna är höga att mänskliga rättigheter och trygga arbets- och levnadsvillkor åsidosätts. Idag ställer samtliga landsting och regioner sociala krav vid upphandling av sju prioriterade produktområden. Vi vet att de sociala riskerna är stora i långt fler upphandlingsområden än de sju identifierade. Styrgruppen har fattat beslut om att öka den interna kompetensen kring social riskanalys och en utbildning kommer att genomföras under 2015 vilket ska resultera i ytterligare tre riskområden där de sociala kontraktsvillkoren bör gå med.

Avtalsuppföljning

Att följa upp krav som ställs vid upphandlingar är nödvändigt. Dels måste landstingen och regionerna kontrollera att de krav och villkor som ställts också följs. Dels riskerar regioner och landsting att bryta mot likabehandlingsprincipen och snedvrیدا konkurrensen om ingen uppföljning genomförs. Landsting och regioner beslutar, genom expertgruppen och styrgruppen, år från år vilka avtal/avtalsområden som ska följas upp vad gäller uppförandekod för leverantörer. Detta urval görs på basis av en riskanalys och kan vara volymbaserad, landbaserad, baserad på riskprodukter/tjänster, tillverkningsland eller annan omvärldsbevakning/information.

Avtalsuppföljning sker i tre steg. I steg ett registrerar landsting och regioner sina avtal och ett antal grundläggande data i Uppföljningsportalen. Ett femtiotal avtal inom de prioriterade områdena har registrerats i Uppföljningsportalen och cirka 400 leverantörer finns registrerade på dessa avtal.

I steg två skickar leverantörerna in en egen redogörelse över sin leverantörskedja och risker för brott mot de krav som ställs. En bedömning av leverantörernas svar görs av uppföljningsansvarig. Efter detta, steg 3, beslutas om en eventuell revision ska göras. Nedanstående bild ger en schematisk beskrivning av processen:

Avtalsuppföljning 2014

Styrgruppen beslutade att under 2014 genomföra avtalsuppföljning inom fyra riskområden; textilier, handskar, läkemedel och instrument.

Region Gotland har genomfört uppföljning av textilier. Avtalet omfattade endast en leverantör, Textilia, men med ett antal underleverantörer med tillverkning i framförallt Asien. Vid avtalsuppföljningen fattades beslut om att göra en revision på plats i Kina för att kontrollera efterlevnaden.

Landstinget i Jönköping har följt upp upphandlingsområdet handskar och sex avtalsleverantörer. Leverantörerna har svarat på frågorna i fas två och en bedömning av dessa svar har gjorts. Efter denna bedömning har beslut tagits om att gå vidare och genomföra revision hos en leverantör.

Västra Götalandregionen, i samverkan med Värmlands läns landsting, har ansvarat för uppföljning av upphandlingsområdet läkemedel. I samverkan med landstingens miljöchefsnätverk är uppföljning av läkemedel den första piloten i arbetet med att integrera uppföljning av miljökrav och sociala krav. Inför det arbetet har Västra Götaland regionen påbörjat ett samarbete med Göteborgs Universitet och forskare inom miljö och läkemedel för att utveckla uppföljningsfrågor kopplade till de miljökrav som har ställts och utvärdera svar. De har begärt in svar av 21 läkemedelsleverantörer.

Inom det fjärde avtalsområdet – instrument – har Varuförsörjningen följt upp åtta avtalsleverantörer. Svaren har bedömts och Varuförsörjningen har identifierat en leverantör med tillverkning i Pakistan som de önskar gå vidare med och göra en revision hos. Efter styrgruppens beslut kommer revisionen att genomföras i början av 2015.

Revisioner genomförda 2014

Målet under 2014 var att utsedda landsting skulle genomföra sex revisioner inom de fyra avtalsområdena läkemedel, instrument, textilier samt handskar samt att slutrapporter från två revisioner skulle kommuniceras.

Slutrapporter från två fabriksrevisioner, operationstextilier och IT, blev klara och kommunicerades i början av 2014. Ytterligare en revision genomfördes i december 2014 på uppdrag av region Gotland hos Textilias underleverantör i Kina. Den rapporten kommuniceras i början av 2015. Övriga fem revisioner kommer att genomföras under 2015 och budgeterade medel för dessa förs därför över till 2015.

En anledning till att revisionerna inte genomfördes under 2014 är att uppföljningsportalen inte har fungerat tillfredställande och det har varit problem med att logga in och lämna information. En annan anledning är att det har tagit längre tid än beräknat att få in fullständiga svar från leverantörer. Slutligen har uppföljningsansvariga upplevt att utvärdering av svar är svår att göra utan förkunskaper eller introduktion. En utvärdering av hur vi kan förbättra och förenkla uppföljningsprocessen för både landsting och leverantörer kommer därför att påbörjas.

Nedan följer en sammanställning över de avtalsuppföljningar och revisioner som har gjorts inom respektive riskområde sedan 2009 till 2014.

Riskområde	Ansvarigt landsting/region år 2009	Ansvarigt landsting/region år 2010	Ansvarigt landsting/region år 2011	Ansvarigt landsting/region år 2012	Ansvarigt landsting/region år 2013	Ansvarigt landsting/region år 2014
Instrument	SLL					Varuförsörjningen
Läkemedel						VGR/Värmland
IT				SLL	SLL	
Textilier				Region Skåne	Region Skåne	Region Gotland
Operationsartiklar			Förband SLL (2 st)			
Handskar		VGR				Jönköping
Sprutor och kanyler						

Beslutade uppföljningsområden för 2015

Styrgruppen har under 2014 fattat beslut om att fyra produktområden kommer att följas upp under 2015. De fyra avtalsområdena är; textilier, handskar, läkemedel samt instrument. Vad gäller uppföljning av avtal inom IT-området kommer man inom ramen för det arbetet även kontrollera om produkterna kan innehålla sällsynta jordartsmetaller. Information om avtalsområden för uppföljning har kommunicerats till respektive branschorganisation.

Övriga uppföljningar

Utöver de planerade uppföljningarna har den nationella organisationen under året kontrollerat uppgifter som har inkommit om misstankar om brott mot uppförandekod för leverantörer. I november 2013 publicerade DanWatch och China Labor Watch en rapport som redogjorde för en rad lagöverträdelser och brott mot socialt ansvarstagande i elektronikföretagets Dell's leverantörskedja. Enheten för Socialt Ansvarstagande i Offentlig Upphandling kontaktade företagets VD i Sverige för att få en dialog för att utreda bakgrunden och uppdatering i frågan. Vid ett möte i mars 2014

redogjorde Dell för hur de upprättat åtgärdsplaner för varje leverantör och för arbetet och implementeringen av uppförandekod för leverantörer. Dell har bekräftat att landsting och regioner köper produkter som har tillverkats i någon av de fyra fabriker. Ett uppföljande möte genomfördes i juni där utestående avvikelser redovisades. Enligt Dell är fortfarande vissa avvikelser utestående och dialogen med Dell fortsätter.

I oktober träffade Enheten för Socialt Ansvarstagande i Offentlig Upphandling GlaxoSmithKline ABs ledning. Syftet var att få mer information efter det att GSK hade dömts för mutbrott i Kina. Åtgärder har tagits för att detta inte ska kunna hända igen, bland annat har GSK stärkt sitt interna regelverk samt förändrat sitt sätt att arbeta med aktörer inom hälso- och sjukvården globalt.

Under året kom det in uppgifter från den finska granskningsorganisationen FinWatch att de hade granskat en av landstingens leverantör OneMeds samarbetspartner Semperit och deras produktion av handskar i Thailand. I granskningsrapporten får Semperit kritik för övertid, att arbetare inte får minimilön eller har fått rätt till lagstadgade raster och ledighet. Styrgruppen har tagit kontakt med OneMeds ledning i Sverige för att få information om hur de arbetar för att åtgärda avvikelserna. Enligt OneMed har de haft ett möte med Semperit där de beslutade att genomföra en ny revision. OneMed genomförde i augusti en revision och utestående avvikelser har åtgärdats.

I början av 2014 uppmärksammades att Stora Enso via underleverantörer bedriver verksamhet i Pakistan där barnarbete förekom. Med anledning av detta beslutade affärsenheten i Landstinget Blekinge att undersöka om det fanns några avtal med Stora Enso direkt eller indirekt via underleverantörer. Svaren visade att flera av Blekinges leverantörer hade Stora Enso som underleverantör av kopieringspapper, fluffmassa för tillverkning av inkontinensskydd och förpackningar men inte från utpekad leverantör.

Uppföljningsportalen

Sedan lanseringen av Uppföljningsportalen i juni 2013 har landsting och regioner börjat använda systemstödet och registrerat de avtal där sociala krav har gått med. Ett femtiotal avtal och 400 leverantörer har registrerats. Förseningar av nödvändiga förbättringar av funktionalitet och prestanda har medfört en stor arbetsbelastning under våren för både leverantörer och för att hantera intern och extern support. Tyvärr har det webb-baserade systemstödet inte fungerat tillfredställande och portalen används inte fullt ut av alla landsting varför styrgruppen i augusti beslutade att inga nya avtal skulle registreras till dess att systemet fungerar och prestanda och funktionalitet är löst. En utvärdering av portalen har genomförts och överlämnats till Konkurrensverket som har ansvar för att utveckla systemet.

Verksamhetsutveckling

Ett viktigt målområde för 2014 har varit verksamhetsutveckling och ökad effektivisering. Processer och rutiner för att organisera och utse ansvariga i varje landsting har utvecklats och en nationell informationsinsats har sedan tidigare genomförts. Fokus under 2014 har varit det interna förankringsarbetet och att skapa en fungerande nationell organisation och verksamhet.

Kommunikation

Under 2014 har ett nytt kommunikationsmaterial producerats. Broschyren har distribuerats till samtliga landsting och regioner och finns även att ladda ned på webbsidan www.hallbarupphandling.se.

Media har i viss mån bevakat det nationella arbetet och det som har rapporterats har varit positivt. Bland annat har två artiklar publicerats under 2014, en i den tyska tidningen Bremer Nachrichten/Weser-Kurier och en i Dagens Samhälle i mars 2014.

Ett målområde är även att arbeta proaktivt och aktivt informera och utbilda leverantörer i de krav vi ställer och vilka förväntningar som finns. I mars höll Swedish Medtech ett webinarium för sina medlemmar där den nationella samordnaren utbildade om landstingens krav på socialt ansvar.

Den nationella samordnaren, och vid tillfällen expertgruppsrepresentanter, har under 2014 besökt nedanstående landsting och regioner och informerat om arbetet.

Feb	Inköpschef för Sörmland och Västmanland samt NS informerade majoriteten i Sörmlands läns landsting om det nationella arbetet. NS föreläste vid Landstinget i Västernorrlands lunchseminarium om Hållbarhetsstyrning
Apr	Miljöchef Mariann Eriksson samt NS informerade nämnden för trafik, miljö och service i Örebro läns landsting
Maj	Styrgruppen föreläste om studieresan till Indien vid ett miljöseminarium om läkemedel och miljö för landstingens miljönätverk och övriga landsting och regioner. NS tillsammans med Annelie Kaarlenkaski och Gun Sävhammar informerade politiker och tjänstemän i Region Gotland NS informerade Folk tandvårdens nationella nätverk
Jun	NS informerade upphandlingsavdelning Sörmlands läns landsting och Västmanland NS besökte kontaktperson i Värmlands läns landsting
Aug	Ordförande samt Annette Karlegård, Regio Skåne informerade alla inköpschefer i landstingen och regionerna om det nationella arbetet och hur revisionen av 3Ms fabrik gick till. NS besökte Varuförsörjningen
Nov	NS informerade nationella produktrådet för livsmedel

Samarbeten

De sedan tidigare påbörjade samarbetena med FN och Norge har fortsatt under 2014. Vi har haft fortsatt informationsutbyte med både Direktoratet for forvaltning og IKT och Hälso-Sör Öst. Under året formaliserades arbetet med Hälso-Sör Öst genom att det tecknades en gemensam avsiktsförklaring. Det norska och det svenska arbetet bedrivs på ett mycket likartat sätt varför det finns stora synergieffekter av ett ökat samarbete. Samarbetet omfattar även att söka projektmedel för gemensamma aktiviteter.

År 2013 tog fem av FN:s organ initiativ till att ta fram riktlinjer för ”grön” upphandling av läkemedel och medicinteknisk utrustning. FN vill använda sin gemensamma köpkraft för att påverka marknaden inom dessa områden. Upphandling ses som det verktyg genom vilket detta kan genomföras. I oktober var Socialt ansvarstagande i offentlig upphandling inbjudna att moderera ett spår i FN:s leverantörmöte på temat ”What is the business case for green production in the market for global health aid?”. Rapporten från mötet kan laddas ner från webbsidan www.hallbarupphandling.se

Övriga aktiviteter

Det nationella arbetet renderar allt större nationellt och internationellt intresse och vi har deltagit i olika externa sammanhang och informerat om landstingens och regionernas nationella arbete med socialt ansvar i leverantörsled.

Tid	Aktivitet – Extern kommunikation
Jan	Upphandlingsdagarna – föreläsning om Uppföljningsportalen
Feb	Ordförande och den nationella samordnaren träffar Stockholm Stad och diskuterar samarbete om socialt ansvar. Vi är värd för en av Svenska Insitututes CSR-utbildningar för chefer i Kina. Under dagen deltog Läkemedelsverket, Meda och SLL och två chefer för läkemedelsföretag i Kina. Den nationella samordnaren har träffat både Försäkringskassan och Trafikverket för att informera om rutiner för hållbar upphandling.
Mar	Workshop tillsammans med Swedish Medtech vid upphandlingskonferensen. Bremen – The landmark project, föreläsning
Apr	Arena – internationell konferens om hållbar upphandling och föreläsning om det nationella arbetet
Aug	Inbjudan till Finansdepartementet och möte om hållbart företagande i offentligt ägda bolag
Sep	Möte Stockholm Stad – diskussioner om socialt ansvar i offentlig upphandling UNDP-UNFPA working session "What is the business case for green production in the market for global health aid?"

Okt	IEH Etisk handel Norge. Magne Paulsrud och Tine Foss samt SwedWatch Leverantörsbesök Instrumenta tillsammans med expertgruppsmedlem VGR
Nov	Den nationella samordnaren informerade vid Swedish Water House klustergrupp för läkemedel och vatten Nordisk work-shop arrangerad av Konkurrensverket där den nationella samordnaren presenterade arbetet för övriga nordiska deltagare.
Dec	Föreläsning för studenter vid KTH, Management och Etik Föreläsning för studenter vid Handelshögskolan i Stockholm, Managing Sustainability and CSR

Intäkter

IB ¹	300 000 kr
Stockholm	300 000 kr
Västra Götaland	300 000 kr
Skåne	300 000 kr
Uppsala	82 868 kr
Södermanlands	67 154 kr
Östergötlands	106 702 kr
Jönköpings	83 979 kr
Kronobergs	45 770 kr
Kalmar	58 445 kr
Blekinge	38 176 kr
Hallands	74 121 kr
Värmlands	68 353 kr
Örebro	69 685 kr
Västmanlands	62 760 kr
Dalarnas	69 104 kr
Gävleborgs	69 064 kr
Västernorrlands	60 766 kr
Jämtlands	31 664 kr
Västerbottens	64 595 kr
Gotland	14 500 kr
Norrbottnens	62 302 kr
Summa	2 330 006 kr

Reserverade medel (revisioner)	300 000 ² kr
Lön	793 000 kr
Telefon	12 000 kr
Resor/Seminarier/utb. (NS)	40 000 kr
Fördjupad avtalsuppföljning	450 000 ³ kr
Uppföljningsportalen	220 000 kr
Kommunikation	40 000 kr
Styrgrupp- expertgruppsmöten	75 000 kr
Medel överförda till 2015 ⁴	400 000kr
Summa	2 330 000 kr

¹ Reserverade medel (läs UB2013) (revisioner instrument och läkemedel)

² 2013 års planerade revisioner av instrument och läkemedel

³ I summan ingår kostnader för revision av textilier, handskar samt läkemedel

⁴ Reserverade medel för posterna kommunikation (60), uppföljningsportal (180) samt revisioner (160) som förs över till 2015